

” Akutt rusbehandling

Nasjonal faglig retningslinje for avrusning

Gabrielle Welle-Strand, spesialist i rus- og avhengighetsbehandling, PhD

Avdeling psykisk helsevern og rus

NKT TSB 8. desember 2017

gwe@helsedir.no

Digitale versjonen

Nasjonale faglige
retningslinjer

Pakkeforløp og veiledere

Avrusning fra rusmidler og vanedannende
legemidler

Nasjonal faglig retningslinje for avrusning fra rusmidler og vanedannende
legemidler

Avrusning fra rusmidler og vanedannende legemidler

Nasjonalt faglig retningslinje for avrusning fra rusmidler og vanedannende legemidler

Innholdsfortegnelse

Anbefalinger: **42**

Sist oppdatert: **06.04.2016**

IS-nummer: **2211**

OM RETNINGSLINJEN

SKRIV UT RETNINGSLINJEN

Akutt rusbehandling / øyeblikkelig hjelp

1 anbefaling

Poliklinisk avrusning

1 anbefaling

Avrusning på institusjon

1 anbefaling

Avrusning på psykiatrisk eller somatisk avdeling

1 anbefaling

Avrusning i fengsel

1 anbefaling

Brukermedvirkning ved avrusning

1 anbefaling

Psykososial behandling ved avrusning

4 anbefalinger

Legemiddelbehandling av søvnforstyrrelser, angst og uro ved avrusning

2 anbefalinger

Fysisk aktivitet, musikkterapi og akupunktur ved avrusning

1 anbefaling

Oppfølging/behandling etter avrusning

1 anbefaling

Kartlegging ved avrusning

3 anbefalinger

Avrusning fra alkohol

6 anbefalinger

Avrusning fra benzodiazepiner

1 anbefaling

Avrusning fra opioider

5 anbefalinger

Avrusning fra andre rusmidler og flere rusmidler

6 anbefalinger

Avrusning av gravide

6 anbefalinger

Oppfølging etter opioidoverdoser

1 anbefaling

Forkortelser og sentrale begreper

Metode og tilgrensning til andre retningslinjer og veiledere

Referanser

Hensikten med kapitlet om akutt rusbehandling/øyeblikkelig hjelp

- Klargjøre når personer med rusmiddelproblemer **har rett til øyeblikkelig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten i form av akutt/øyeblikkelig rusbehandling**, herunder nødvendig avrusning
- Gir faglige anbefalinger knyttet til de vurderinger som må tas

HVA SIER JUSSEN?

Rettslige sider

- Rusmiddelbrukere har rett til øyeblikkelig hjelp fra spesialisthelsetjenesten, jf. [pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1b](#), som henviser til [spesialisthelsetjenesteloven § 3-1](#)
- Retten til øyeblikkelig hjelp innebærer en plikt for spesialisthelsetjenesten til å yte helsehjelp til pasienter som trenger TSB for rusmiddelbruk, når det må antas at hjelpen er påtrengende nødvendig

Juss - institusjonene

- RHF-ene er etter sp.ht.l. § 3-1 pålagt å utpeke det nødvendige antall helseinstitusjoner eller avdelinger
- Disse plikter å motta pasienter med behov for akutt/øyeblikkelig TSB (jf. somatikk el psykiatri)

Hva innebærer dette?

- Innholdet i plikten til å gi akutt/øyeblikkelig rusbehandling er presisert i lovens forarbeider ([Ot.prp. nr. 53 2006-2007](#))
- **Pasienten skal tas imot straks** dersom det ut i fra de foreliggende opplysninger må antas at den hjelpen som institusjonen eller avdelingen som er utpekt kan gi, er påtrengende nødvendig, dvs at pasienten har ett akutt/øyeblikkelig behov for helsehjelp for sin rusavhengighet

Akuttmedisinsk kjede

- En tydelig definert akuttmedisinsk kjede er viktig for at de som trenger øyeblikkelig hjelp kan bli fulgt opp i et riktig behandlingsforløp
- Akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus reguleres av akuttmedisinforskriften ([For-2015-03-20-231](#))
- Forskriften skal bidra til at befolkningen ved behov for øyeblikkelig hjelp mottar forsvarlige og koordinerte akuttmedisinske tjenester
- Den omfatter også akutte rusproblemer, der rask medisinsk hjelp kan være avgjørende for pasientens liv og helse, jf. forskriften § 3

Ikke krav til henvisning

- Når det vurderes behov for øyeblikkelig hjelp er det ikke krav til henvisning
- Pasientens tilstand avgjør om akutt rusbehandling i spesialisthelsetjenesten er påtrengende nødvendig

Aktuelle instanser som kan vurdere om pasienten har behov for øyeblikkelig hjelp

- Fastlege
- NAV/sosialtjeneste
- AMK (ambulansse)/legevakt
- Somatisk akuttavdeling
- Psykiatrisk akuttmottak
- Øvrige helse- og omsorgstjenester

Hva skjer etter den akutte fasen?

- Noen av pasientene har behov for videre oppfølging i spesialisthelsetjenesten etter at akuttfasen er over
  - Kan da bli henvist videre innenfor spesialisthelsetjenesten
- Hovedregelen at det ikke gjøres noen rettighetsvurdering ved interne henvisninger
- Videre forløp innebærer kravet til faglig forsvarlighet
  - pasientene skal prioriteres på linje med andre pasienter med tilsvarende helsetilstand

Hva innebærer plikten til å motta?

- Pasienten skal behandles i den institusjon som har det riktige tjenestetilbudet i forhold til behov
- Plikt til å motta omfatter også nødvendig undersøkelse og behandling for å avverge den akutte fase
- Det kreves ikke at pasienten skal ferdigbehandles
- Pasienten kan overføres til annen institusjon når det ikke lenger foreligger akutt fare

ANDRE FORHOLD VED ØYEBLIKKELIG HJELP

Organisering av tilbudet for øyeblikkelig hjelp i HF-ene

- I akuttavdelinger i psykisk helsevern
- Ved somatiske avdelinger
- Avrusningsenheter i TSB
  - mange avrusningsenheter ikke har ansvar for øyeblikkelig hjelp til rusmiddelavhengige
- Rusakuttenheter

Hvem skal vurdere?

- Pasienten bør vurderes av et team som består av
  - LIS eller spesialist i rus- og avhengighetsmedisin / lege med relevant kompetanse
  - Ansatte med psykologisk/sosialfaglig utdannelse
- Når et tilstrekkelig antall spesialister og LIS i rus- og avhengighetsmedisin er godkjent og ansatt i de aktuelle helseforetakene, bør legen i teamet være LIS eller spesialist i rus- og avhengighetsmedisin

Akutt rusbehandling/øyeblikkelig hjelp

Ønsker å klargjøre når personer med rusmiddelproblemer har rett til øyeblikkelig hjelp fra spesialisthelsetjenesten

- *Samtidig alvorlig psykisk lidelse eller høy suicidal risiko; skal vurderes med hensyn til behandlingsbehov innen psykisk helsevern* **A**
- *Akutt somatisk sykdom; skal vurderes med hensyn til behandlingsbehov i somatisk helsetjeneste* **A**
- *Pasienten skal straks tas imot til undersøkelse og eventuell behandling for rusmiddelbruk når akutt intervensjon er påtrengende nødvendig. Pasientens behov for øyeblikkelig hjelp skal vurderes, og nødvendig behandling skal igangsettes.* **A**

Hvem bør vurderes for akutt behandling i TSB

1. *Gravide kvinner som bruker rusmidler* **C**
2. *Personer med et rusmiddelinntak som utgjør en umiddelbar fare for eget liv og helse* **C**
3. *Personer som er i fare for å utvikle alvorlige abstinensreaksjoner* **C**
4. *Personer med et rusmiddelinntak som gir atferdsendring, og som medfører fare for liv og helse for seg selv eller andre* **C**
5. *Personer med et rusmiddelinntak som kan føre til akutt fare for alvorlige relasjonsbrudd, sosiale konsekvenser eller funksjonsfall* **C**

Status for øyeblikkelig hjelp kartlagt av Helsedirektoratet - mai/juni 2015

- **Helse Nord** – ingen rusakuttenheter
- **Helse Midt**
  - *St.Olavs*: 4 senger (rusakutt) etablert oktober 2014 – 72 t
  - *Levanger*: 3 senger i psykiatrisk akuttpost – liggetid 4 d
  - *Namsos*: Arbeides for å etablere tilbud i psykiatrien
  - *Ålesund*: Etablert rusakutt 2010 – 3 senger i TSB

Status forts.

- **Helse Vest**

- *Bergen* – akuttpost 10 senger –fleksibelt bruk TSB, somatikk, psykiatri – maks 2 døgn –like ved legevakt
- *Helse Fonna* – inntil 2 senger ved akuttavdeling i psyk.
- *Rogaland A-senter* – rusakuttmottak – defineres som innen 12 timer –ikke sen kveld/natt – v akutt behov: somatikk/psykiatrisk avdeling

Helse Sør-Øst

- *Oslo US* – todelt løsning ruslegevakt Oslo legevakt og rusakuttmottak OUS – 13 senger, inntil 48 t
- *Ahus* – to avrusningsenheter har kriseplass
- *Sykehuset Østfold* – SMP koordinerer behov for akutt rusbehandling – akutt innleggelse i TSB hverdager 9-15
- *Vestre Viken* – men akutt beredskap, uklart beskrevet
- *Sykehuset Telemark* - ø.hjelp i psykisk helsevern – 3 plasser
- *Sørlandet sykehus* – ivaretas av psykiatri i Arendal og Kristiansand – også felles ambulant skutt team (AAT)

Veien videre

- Et godt stykke igjen for tilbudet om øyeblikkelig hjelp er godt nok ivaretatt i alle deler av landet